

Tips 6. Att räkna fåglar är lätt!

Att räkna ("inventera") fåglar är egentligen inte så svårt. De farhågor som ofta förs fram är (a) fel i artbestämningen och (b) svårigheter med att räkna stora mängder. Dessa farhågor är dock nästan alltid överdrivna, dels för att korrekt artbestämning ofta inte är helt nödvändig, dels för att det är relativt lätt att göra hyfsade överslagsräkningar av stora grupper fåglar. Stora flockar är dessutom relativt sällsynta. Svårigheterna sitter i helt andra saker och några av dessa behandlas under Tips 7 nedan.

Så här lätt kan man lyckas med en fågelinventering:

Tumregler för att studera fåglar i samband med våtmarksprojekt

Tumregel 1. Gör samma sak

Gör samma sak varje gång. Även om din fågelräkning är "fel" kan resultaten jämföras med resultat från en annan räkning som är "fel" på samma sätt. Om t.ex. alla stjärtänder räknas som gräsänder varje gång kan antalen gräs+stjärtänder jämföras mellan räkningarna. Inte perfekt men bättre än inga resultat alls.

Tumregel 2. Upprepa

Upprepa gärna räkningarna men välj samma plats, tidpunkt och (helst) observatör. Det är många saker som påverkar antalet fåglar man observerar. Genom att hålla vissa saker likadant kan variationen minskas och resultaten bli mera jämförbara.

Tumregel 3. Betydande variation

Antalet fåglar kommer att variera stort. Antalet observationstillfällen måste därför vara rätt så stort för att tillsammans ge trovärdiga resultat. Även om variationen kan minskas (se Tumregel 2) måste du räkna med att enstaka ströobservationer knappast övertygar någon.

Tumregel 4. Håll ut!

Välj hellre att göra en enkel inventering upprepade gånger än en svår/kostsam inventering vid en eller ett fåtal tillfällen. Värdet av din studie växer kraftigt för varje ny omgång.

Brushane, en trevlig rastande flyttfågel och en åtråvärd häckfågel i svenska våtmarker

Framgångsfaktorer för fågelstudier i sm våtmarksprojekt

Framgångsfaktor 1. Före-efter studier

Gör så att du kan jämföra fågellivet före och efter ditt våtmarksprojekt genomfördes. Att nöja sig med att konstatera att det finns ”många” fåglar i en skapad eller restaurerad våtmark är trevligt men är inte lika övertygande som att kunna visa att det efter åtgärden verkligen fanns fler av de eftertraktade arter/individer än före åtgärden. Det krävs ett visst mod för att göra en sådan studie då risken finns att skillnaderna blir små, obetydliga eller rentav obefintliga. Vi är dock övertygade om våtmarksprojektens positiva effekter lite till mans så ta chansen att visa detta på ett övertygande sätt. Och att glädjas åt de hårda data som studien kan ge.

Framgångsfaktor 2. Dokumentera!

Dokumentera ordentligt hur fågelinventeringen gjordes. Tumregeln är att det är bättre att beskriva för mycket än för litet. Datum, tidpunkt, plats, inventerare och metod är minimumkrav, för varje tillfälle och på varje papper. Se till att uppgifterna verkligen kan förstås av andra. Lägg gärna till uppgifter om väderförhållanden, miljöbeskrivningar (t.ex. vattenstånd eller snöförhållanden), m.m. Se till att alla noteringar finns och hålls samlade. Förtryckta protokoll och/eller fältkartor är ofta en fördel.

Framgångsfaktor 3. Använd standardmetoder

Runtom i världen har man inventerat fåglar i långa tider. Det finns därför en mängd välutvecklade standardmetoder. På Naturvårdsverkets hemsida finns olika metoder beskrivna, t.ex. för våtmarksfåglar (t.ex. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Miljoovervakning/Handledning/Metoder/Programomrade-Vatmark/>). Ett internationellt standardverk om fågelinventeringar är Bird Census Techniques av Bibby, Burgess and Hill 1992 (Academic Press, London).

Genom att använda en standardmetod kvalitetssäkrar du dina resultat och gör de jämförbara med resultat från andra inventeringar.

Framgångsfaktor 4. Egen metod?

Är en officiell metod för ambitiös? Skapa då en egen, men smart. I många fall är det alldeles för ambitiöst att genomföra en omfattande fågelinventering, speciellt för små fristående våtmarksprojekt. Då kan du med fördel hitta på en egen inventeringsmetod som passar dina förutsättningar. Att t.ex. en gång per år göra en lista över alla fågelarter som observerades under tio minuter från en given punkt en given dag är en fullgod inventeringsmetod. Om detta görs ett antal år före och efter våtmarksprojektets genomförande ger det värdefull information om vad våtmarksprojektet har åstadkommit. Om detta görs två gånger per år ökar värdet med mer än det dubbla. Enkla inventeringar har naturligtvis begränsningar men en stor fördel är att de kan genomföras av de flesta fågelkunniga och kan upprepas utan att man behöver förta sig.

Framgångsfaktor 5. Publicera resultaten!

Resultaten av din uppföljningsstudie är intressanta för andra och de bör därför publiceras i någon form. Detta behöver inte vara en stor och besvärlig sak. Bara det sker. En enkel rapport eller en artikel i en lokal fågeltidskrift duger gott. Se bara till att alla väsentliga uppgifterna finns med, t.ex. när, var och hur inventeringen gjordes. Att bara mata in inventeringsresultaten i Artportalen är däremot lika bortkastat som att tömma ett saltkar i Sahara. Uppgifterna finns där (så som saltkornen) men sammanhanget är borta och informationen utspridd på ett oåterkalleligt sätt. Artportalen är bra för mycket men inte för att publicera inventeringsdata.

Framgångsfaktor 6. Ingen kan allt – sök samarbete

Om du känner dig osäker på din förmåga att genomföra en egen fågelinventering bör du överväga att kalla in hjälp från de som kan. Tyvärr är det dock så att många "ornitologer" är oerfarna i att göra riktiga fågelinventeringar. De flesta fågelskådare/ornitologer kan dock göra enklare inventeringar och därmed vara ett stort stöd för ditt våtmarksprojekt. BirdLife Sweden (Sveriges Ornitologiska Förening) har antagligen kunniga medlemmar i din närhet. Sök på <http://birdlife.se/> eller hör dig för i trakterna.

Låt gärna olika kompetenser sammanstråla vid planering och utvärdering av våtmarksprojekt.